

ACC. NR. 459.

459

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: C.E.Borgström

Härad: Adress: St. Köpinge, Svenstorp

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

1

Uppteckningen rör Backatroll och pysslingar.

I backarna vid Stora Herrestad å ägor, som tillhörde Mårten Erlandsson skulle på 1740-talet funnits troll, vilka vid brödbakning vände sig till jordägaren för att få låna attiralj till brödbaket såsom grissla = brödspade och rakan, givande löfte om att som tack för hjälpen lämna en kaka bröd. Denna bekoms även men kunde ej förtäras utan av människor, då djuren dogo därav. En hund, som smakade av brödet, dog också vid ett försök.

Skriv endast på denna sida!

Troll.

Vid Vallabackarna i ^{Jostevups}~~Öfraby~~ socken, där Jens Grim i tiden haft sitt residens, bodde det troll en gång i tiden. Från en grannsocken kom en bonde, Anders Ram, ridande genom Vallabackarna en kulan höstnatt, och kommo då trollen ut till honom för att bjuda honom förtäring bestående av möljebröd (bröd, som lagts i den varma flottyren av kokt fläsk) under yttrande: "Vill du äta mölja?" Han avböjde anbudet under yttrandet att har ni mer än ni "sele" kan eda opp i da, kan ni gömma resten till i maren(morgon). För denna upplysning blevo trollen tack samma, då de aldrig vetat om att något kunde gömmas till dagen efter utan ätas upp för dagen. Nekade man trollen något ondgjordes däröver.

"Trollstuan"

Från den s.k. "Trollstuan" i hållarna
vid Römölla i ~~Tosterup~~ ^{Glimminge} socken skall en gång i tiden trollen
hava gjort en gång under jorden, som lett fram till Glimmingehus.

Skogssnuvan.

Tosterups skog har alla då varit ett tillhåll för "skausnuan", fast inte har man hört, att hon förvillat någon eller förvänt synen på någon på de sista tiderna, men förr i världen hände det ofta. En gumma i 70 års åldern inom Stora Köpinge, född i orten och som tjänat vid Tosterup berättar efter föräldrars utsago:

Skausnuan va alltid håltom i ryggen, och då hon syntes vid dagsljus ställde hon sig alltid med ryggen skyddad mot något föremål för att inte visa den håltomma ryggen utan endast framsidan, där hon alltid var strålande grann(mied föruren). En statdräng vid Tosterups gård, Jöns Lärka, hade en fästmö vid gården eller åtminstone en, som han gärna ville ha till'ed, såg en gång han gick i Tostarps skau ett sånt "föruet" (?)

Skriv endast på denna sida!

ungt fruntimmer med röd vitt förkläde, som stod vid ett träd och tyckte Jöns sig igenkänna pigan, men var inte säker på, om det var hon, varför han gick vidare. Tvivlande, om den granna tösen var Elna, vände han sig om för att se, om hon fanns kvar. Då slog kvinna, som fortfarande stod vid trädet, upp ett latter (skratt). (Tosterups skogssnua har alltid i sägnen skrattat åt dem, som sett henne). Han förstod då, vem kvinnan var och skulle gå mot hemmet, men genom synen blev han förvillad och kunde ej gå den vanliga vägen hem och ej ens genom dörren utan kom till torpets gavel, där han plockade bort bräderna, gick in genom huset till andra gaveln, där även bräderna plockades bort, och den vilsne gick ut samt ned mot Glemminge å, där han uppsöktes av eftergående anhöriga, som återförde den motvilligt gående, som påstod sig skola gå hem.

Skogssnuvan.

Två gummor från Munka Tågarp skulle i Tosterup skog plocka "avelabark" (barken av vildapel eller skau-skrabbeträdet) (som användes till färgning av garn till hållbart gult) men detta fördärvar trädet och var det förbjudet att plocka bark. De plockade i skymningen, vad de behövde, men då de skulle gå hem hörde de ett förskräckligt sus i skogen, som om skogstopparna skulle falla över dem och föranleddes detta av skogssnuvan. Båda voro klädda i klut, och när de skulle hoppa över skogsgärdet flög kluten av huvudet på den ena kvinnan, som fick gå barhuvad hem och ej vågade hämta den förrän dagen efter vid full dager.

Skogssnuvan.

Tvenne skomakaresöner från St.Köpinge, som hämtat äpple vid Tosterup. Den ene såg i skogsallén, som leder mot Svenstorp en vacker halsduk upphängd i ett träd av skogssnuvan. Han ville hava brodern att stå bock, medan han tog ned den. Den försvann dock dessförinnan, men på samma gång blev den, som sett halsduken vilse och ville gå fel väg mot hemmet.

Skogssnuvan.

En piga, som tjänade i Snöftarps gästgivaregård för ett 50-tal år sedan, skulle en afton i den närbelägna skogen mjölka de på bete löst gående korna, som med bjällra tillkännagav sin vistelseort. Då hon kommit ett stycke in i skogen var det en röst, som kallade henne vid namn, och då rösten var lik en väninnas, svarade pigan, som hette Ingar,. Men det skulle hon inte gjort, ty hon fann inte djuren den kvällen, ändock hon kunde höra kornas råmande och koskällan, utan fick hon vandra å villande stig i skogen hela natten till villan slutade.

H. Höpänge, Ph.
Insaml. 1925-1926

459. E. E. Borgström

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Goenisse.

Hos en man, som hette Bertel i Kverrestad på 1830-talet, måste husbonden själv om morgonen fodra kreaturen, ty tjänarna vågade icke. Då dessa någon gång velat göra det, hade de av "goenisse" blivit motade i dörren och utflockade. Kunde dock vid flera tillfällen få se stora buntar säd, halm, hö liggande i foderlogen.

Skriv endast på denna sida!

Goenisse.

Hos en lantman L.M. i Köpman by funno tröskmännen att L.M. hade hjälp av goenisse, ty hur mycket de än tröskade, var det lika mycket otröskad säd i loggolvet. En med tröskningen sysselsatt dräng talade om detta för en syster, som kunde med såväl botande av "vysevärk" (ont av att växa för hastigt) som signerier och var bekant med litet av varje. Hon rådde brodern, att, om han ville det skulle taga slut på säden, som Nisse ovillkorligt drog dit om natten, följa hennes råd. Då han tvivlade härpå tillråddes han att förvissa sig om detta genom att sätta sig i läggan (den säd, som vid väggarna sattes till reds till nästa dags början kl. 2 på morgonen) drog han fara för sin person. Han gjorde det dock och vid 12-tiden på natten kom Nisse och kastade en stor börda otröskad säd på logen

Skriv endast på denna sida!

pustande ett: "Usch!" Drängen skulle då säga och sade: "Du behöver inte blåsa så mycket för lasset var inte så tungt." Då svarade Nisse: "Då ska det bli mindre." Därefter blev det mindre i loggolvet.

St. Köpings, Sk.

459

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Goenisse.

Goenisse hjälpte Västerlänningen i bostället i Lilla Köpinge. När en sex, sju gummor från St. Köpinge by voro budade till kardning på platsen kunde dessa se, hur en "röhoad" påg for över alla marker mot bostället, där han kröp in i stallet till kreaturen, där han höll till och var mån om dessa, så att de skulle bliva feta och ingen i orten hade så feta hästar som han. Om kvällen, när gröten var kokt till kvällsvarden, observerade kardegummorna, hur goenisse fick en tallrik, vilken genom loftlämmen i köket sattes upp till honom. Man vågade dock aldrig bliva vid att man sett honom, utan man skulle gå tigande hem.

Skriv endast på denna sida!

Goe Nisse.

Nisse hade på ett ställe i norra delen av St.Köpinge socken sörjt för tillförseln i loggolvet av otröskad säd, men då han drog dit små bördor, lovades han av gårdägaren ett stort smörstycke i gröten (gröt var visst huvudsakligen Nisses mat enligt versionen) om han kom med mycken säd, men skulle smöret läggas i gröten samma kväll han kom med första laddningen. Pigan skulle sätta upp gröttallriken genom loftuppgången i köket den kvällen, men då denna tyckte, att smörklimpen var för stor gent emot det, som höstfolket fick, slog hon smörklimpen så hårt i gröttfatet, att smöret sjönk till botten, så att Nisse ej såg något smör. Nisse drog då ut all säden, som han dragit dit för natten och lade upp all säden på gården framför fönstren, så att folket blevo rädda och inte visste någon

1.
vart. När Nisse så ätit gröten, så han kom till smörklinpen
och denna var stor, blev han belåten och ångrade sin gärning samt
plockade bort därefter all säden på gården och sopade till och
med fint efter sig på gårdsplanen.

14